

Socialdemokraterna i
Värmdö

Värmdö 2010

Händer, hjärta, hjärna

**Socialdemokraternas program för ett värdigt
åldrande i Värmdö 2010 - 2014**

Inledning

Välfärdens principer

Politik handlar om att skapa det samhälle som vi människor vill leva i. Vi socialdemokrater vill formulera en politik som skapar tilltro och inger förhoppning om en trygg framtid. En politik som bygger på solidaritet och ger plats för alla. Visioner och värderingar måste vara utgångspunkt för handlingsplaner och aktuella politiska beslut.

Vi lever allt längre. Något som vi har anledning att känna glädje och stolthet över därför att det kan ses som ett resultat av välfärdsamhället. Den generella välfärden som kännetecknats av rättvisa, jämlikhet och solidaritet har skapat tillit till att samhället hjälper i svåra situationer. Detta har gett välfärden en stark folklig legitimitet.

Den borgerligt förda politiken håller på att spränga sönder den generella välfärden. Både genom att sjukförsäkringen och a-kassan omvandlats till tidsbegränsade grundtrygghetsförsäkringar och genom att betrakta den kommunala sektorn som en marknad där vård, skola och omsorg skall drivas av privata entreprenörer. Men vård, skola och omsorg är inte vilka tjänster som helst utan sociala rättigheter vilka vi som medborgare, gemensamt finansierar och garanteras.

Borgerliga politiker hävdar att marknadifieringen av den offentliga sektorn leder till valfrihet, ökad kvalitet och lägre kostnader. I dagsläget finns inte en enda utredning som belägger att en privatisering av äldreomsorgen ger högre kvalitet och/eller kostnadsbesparingar. Och vad beträffar valfriheten handlar den (i Värmdö) endast om att välja utförare av hemtjänst eller tacka ja eller nej till erbjuden vårdplats.

Det är riskfyllt att ge upp den demokratiska styrningen över verksamheter som är viktiga för människors välfärd och som kommunen eller landstinget enligt lag skall tillhandahålla. Ett aktiebolag är inte en välgörenhetsinrättning. Produktionen upprätthålls så länge den ger avkastning på det kapital som ägarna skjutit till, uteblir vinsten läggs verksamheten ner. Med åtföljande problem för den enskilde och kommunen resp. landstinget som har det yttersta ansvaret för medborgarnas väl och ve.

För oss socialdemokrater är det viktigt att värna enskilda människors trygghet och behov av välfärdstjänster framför vinstmaximeringen. Vi slår vakt om en välfärd/omsorg som, erhålls efter behov, som omfattar alla, som finansieras

kollektivt via skatten, som verkar omfördelande och som i huvudsak ägs och drivs i offentlig regi.

Försäljning av omsorg

Hemtjänsten kallar den gamle ”kund”./ Till kunden säljer man vänlighet, t.ex. hjälp att dra på byxorna à kronor./ Tvättning av ryggen lika med en bit ost på Maxi./ Allt lukrativ rörelse. / Det finns många byxor och ryggar. / Liksom många ostar på hyllan. / Nästa steg: att Maxi tar över och säljer en helhetslösning/- färdigpaketerad äldreomsorg./ VART TOG

FOLKHEMMET VÄGEN?

Ur Sånger från Äldreomsorgen av Ragnar Thoursie

Aktivt liv

Det finns många, särskilt yngre personer, som tror att pensionärer är en grupp människor som inte längre bryr sig om vad som händer i samhället i stort utan endast pratar sjukdomar och äldrevård.

Ingenting kan vara mer felaktigt. Vad som händer på arbetsmarknaden och skolans område är frågor som är av stort intresse även för pensionärer. Det är bara ytan som förändras, behov och intressen fortsätter att vara desamma.

För de flesta som uppnår pensionsåldern väntar lyckligtvis ett antal friska år. År som kan ägnas åt allt som skjutits upp under den yrkesverksamma perioden, resor, lära nytt och/eller åt nya fritidsaktiviteter.

Många pensionärer gör också ovärderliga insatser i samhället genom att ta hand om barnbarn och stötta åldriga föräldrar och svärföräldrar. Utan deras insatser skulle samhället inte fungera.

Några kanske också har lust att engagera sig politiskt. Värmdös socialdemokrater välkomnar till mötesverksamheten men också till mer omfattande engagemang. Den kompetens och verklighetserfarenhet som pensionärgruppen har behövs i det politiska arbetet.

Jämlikhet och Jämställdhet

Äldre är ingen homogen grupp. De skillnader som uppstår på grund av klass, kön och etnicitet påverkar även livet när vi som äldre är i behov av stöd och hjälp. Enligt flera svenska studier är inkomst den faktor som har starkast sambandet med ohälsa och livslängd. Risken att drabbas av olika besvär är dubbelt så hög bland arbetargrupper som bland tjänstemanna grupper. Också tillgång till vårdinsatser och medicin påverkas av klass- och könstillhörigheten.

Äldre kvinnor har i allmänhet sämre hälsa än äldre män men lever trots detta längre. Den högre medellivslängden medför att fler kvinnor än män uppnår en ålder då behoven av stöd och hjälp börjar bli omfattande.

Därför är i praktiken äldreomsorgens tillgänglighet och kvalité en fråga som särskilt berör kvinnors vardag och välfärd.

Kvinnor är i majoritet som brukare av omsorg ca 70 %, som personal ca 90 % och som anhörigvårdare, ca 70%. Därför har både arbetsvillkor i- och tillgång till offentlig äldreomsorg stor betydelse för jämställdheten i samhället. Något som betonas i socialstyrelsens rapport 2008. *"Minskad tillgänglighet och tvivel om kvalitén skapar oro bland anhöriga och lägger ytterligare ansvar på deras axlar. En grupp som under lång tid varit utsatt är de äldres döttrar. De som redan står för majoriteten oavlönat hemarbete riskerar att belastas ytterligare."*

Sett ur ett klass- och könsperspektiv är det viktigt att vård- och omsorgsinsatser ges inom ramen för det fastställda maxbeloppet. Skatteavdrag för hushållsnära tjänster och möjligheten att köpa tilläggstjänster kommer på sikt att leda till att den offentligt finansierade vården urholkas.

Professor Marta Szebehely, Stockholms universitet, varnar för att skatterabatter och skiktad äldreomsorg omvandlar den kommunala omsorgen till ett fattigvårdsalternativ. Den som inte har råd att köpa privat hjälp blir tvungen att i än högre grad lita till anhöriga. Den som har ekonomiska möjligheter kan, oavsett om bistånd beviljats eller inte, köpa den hjälp man anser sig behöva. Detta riskerar att underminera den offentliga äldreomsorgen och på sikt hela det generella välfärdssystemet.

Ekonomiska möjligheter

De ekonomiska skillnader som uppstår tidigare i livet p.g.a. klass- och köns tillhörighet påverkar i hög grad förutsättningarna för ett tryggt och gott pensionärliv.

Kvinnor som grupp har lägre lön än män. Låg lön i kombination med deltidsarbete gör att kvinnor under överskådlig framtid kommer att få låga pensioner. Deras knappa ekonomiska resurser gör att de är känsliga för olika avgifter och begränsar deras möjlighet att betala för olika insatser utöver de biståndsbedömda.

Att pensionärer beskattas hårdare än löntagare skärper klass och – könsskillnaderna. Den hårdare beskattningen av pensionärerna strider dessutom mot den gällande femparti överenskommelsen om pensionerna. En grundbult i den överenskommelsen var att inkomster och pensioner skulle beskattas lika.

I samband med pensionsöverenskommelse avskaffades den dåvarande skattereduktionen för pensionärer med låga pensioner. Ett beslut som orsakade mycket vända i pensionsorganisationerna men som slutligen accepterades därför att principen om likformig beskattning av alla inkomster uppfattades som rätt och riktig. **Genom att frågå den överenskomna principen har den borgerliga regeringen grundlurat pensionärerna.**

Kvinnors pensionsinkomster

Ålder	Medelvärde År kr	Medelvärde Månad kr
75-79	122 000	10 167
80-84	110 500	9 208
85-89	103 200	8 600
90-	97 300	8 100

Mäns pensionsinkomster

Ålder	Medelvärde År kr	Medelvärde Månad kr
75-79	193 400	16 117
80-84	186 100	15 508
85-89	183 000	15 267
90-	175 700	14 642

Vid årsskiftet 2009 – 2010 genomförde alliansen det fjärde jobbskatteavdraget vilket ytterligare förstärker skatteskillnaderna mellan den som är yrkesverksam och den som är pensionär.

Nedan anges hur mycket mer skatt en pensionär i Värmdö kommun betalar jämfört med en löntagare med samma inkomst. Första siffran anger bruttoinkomst/månad, andra siffran hur mycket mer skatt pensionären betalar.

8000kr + 412 kr, 10 000kr +578 kr, 13 000kr +664 kr, 14 000 kr +700 kr, 20 000kr +1049 kr

Pension är inte ett bidrag utan uppskjuten lön.

Vi socialdemokrater går till val på att lika inkomster skall beskattas lika.

Ett gott åldrande

Friskvård, Kultur och stöd i vardagslivet

Hur vi mår som äldre handlar om social tillhörighet, livsstil och folkhälsa i vid mening. Medvetenheten om livsstilens betydelse för en frisk ålderdom ökar alltmer. En förändrad livsstil har stor betydelse även om den sker högt upp i åren. Det kan handla om att börja promenera, sluta röka eller förändra sina kostvanor. Det är aldrig för sent att börja träna. Men för att det skall bli en vana gäller det att hitta aktiviteter som man trivs med och tycker är roliga.

För att väcka intresse krävs en kontinuerlig information via kommunen, vårdcentralen och t.ex. pensionärsorganisationerna. Det krävs också ett differentierat utbud av aktiviteter och lokala organisationer som kan och vill ta emot äldre för att en lokal friskvårdssatsning skall bli framgångsrik.

Gustavsbergs simhall innebär en unik möjlighet att främja friskvård. Vi tror också på fler samverkansprojekt inom ramen för den sociala ekonomin¹. Priset för att delta i olika aktiviteter bör hållas på en sådan nivå att det inte avskräcker från deltagande. Man vet numera även kulturell stimulans främjar såväl den mentala som fysiologiska hälsan. Men det handlar inte bara om att konsumera utan om eget deltagande. I Värmdö kommun finns det resurser som skulle kunna medverka till ett större utbud av kultur. Alltifrån ett utökat samarbete med biblioteket till ”grävccirklar” tillsammans med Gustavsbergs Vänner.

Kommunens ”fixare” gör en värdefull insats hos alla som uppnått 67+. Tjänsten borde kunna kombineras med en allmän riskbedömning av bostaden i preventivt syfte, information av olika slag, t.ex. om möjligheter till bostadsbyte och/eller hälsoinformation.

Hälsosamtal vid förebyggande hembesök är ett sätt att arbeta för att förebygga ohälsa, tidigt upptäcka begynnande sjukdom och påverka till aktivitet av olika slag. I Danmark är kommunerna ålagda att två gånger årligen erbjuda hembesök till alla som fyllt 75 år. Lagen infördes efter en försöksverksamhet som visade att även små hjälpinsatser medförde en ökad livskvalité för den enskilde. Dessutom minskade behovet av institutionsvård något som på sikt leder till minskade kostnader.

¹ Men social ekonomi menas vanligtvis verksamhet som bedrivs i föreningslivet, ideella sektorn och folkrörelserna. Verksamhet inom den sociala ekonomin har allmännyttan, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.

I Värmdö kommun erbjuds alla, som är över 75 år och som inte har kontakt med socialtjänsten., hembesök. Dessa besök bör erbjudas återkommande för att nå den effekt som beskrivs ovan.

För samhället innebär möjligheterna att förebygga skador och sjukdomar att behovet av vård och omsorg kan minskas eller skjutas upp. För den enskilde innebär det fler friska år och för kommunen minskade kostnader. Det finns alltså starka skäl för kommunen att på olika sätt uppmuntra, underlätta och skapa så bra förutsättningar som möjligt för människor att på olika sätt vara aktiva.

Vi socialdemokrater vill;

Utveckla hälsoprogram och utreda ekonomiska förutsättningar för olika hälsofrämjande förslag. Införa återkommande och utökade hälsosamtal. Kartlägga lämpliga samarbetspartners för att öka antalet hälsoinriktade, kulturella och sociala aktiviteter.

Information och tillgänglighet

När det handlar om möjligheten att vara aktiv är tillgänglighet ett centralt begrepp. Det kan handla om lättåtkomlig information likaväl som anpassad fysisk miljö.

Alltmer information finns att hämta via internet och Sverige tillhör en av världens datortätaste länder. Men när det gäller gruppen äldre 75 -84 år hade, enligt Nätverket Seniorhuset, år 2007, 33 % av männen och 18 % av kvinnorna tillgång till internet. Det är därför viktigt att kommunal information även fortsättningsvis kan fås också muntligt och skriftligt.

Tillgänglighet i den offentliga miljön kan handla om att det finns parkbänkar strategiskt utplacerade eller att trottoarer underhålls. Gatubelysning i tillräcklig omfattning, liksom trygga och välskötta promenadvägar är andra exempel på hur tillgängligheten kan öka inte minst gäller detta om man använder rullator eller är rullstolsburen(eller promenerar med barnvagnen). Tillgång till allmänna kommunikationer är viktigt för att äldre människor skall kunna resa, ha ett självständigt, aktivt vardagsliv och kunna fortsätta att odla sina intressen.

Tillgängliga och anpassade bostäder och bostadsområdenas utformning är en grundläggande förutsättning för att kunna klara sig själv så länge som möjligt. Andelen grannkontakter minskar med stigande ålder, dock inte lika kraftigt som kontakten med goda vänner. För att småprat med grannarna skall fungera krävs att man är ”inbodd” och att det finns andra i ungefär samma ålder och sociala situation. Vidare krävs naturliga mötesplatser. Det behöver inte vara märkvärdigare än att det finns soffor och bord utplacerade på lämpliga ställen. Också närheten till samhällelig och kommersiell service är en förutsättning för att kunna klara sig själv.

**Vi socialdemokrater vill
Att tillgängligheten säkras i samhällsplanering och översiktsplaner. Att
naturliga mötesplatser utvecklas.**

När hjälp behövs.

De flesta av dagens äldre har, under ett långt yrkesliv, arbetat och slitit för att det skulle bli bättre för nästa generation. För alla barns möjlighet till jämlika uppväxtvillkor, rätt till utbildning, bättre arbetsmiljö, minskade löneskillnader osv. Mao nästkommande generation skulle få växa upp i ett jämlikare och mer rättvist samhälle. Tack vare tidigare generationers arbete har vi fått det bättre.

Det är därför självklart att denna äldreäldre generation skall känna sig trygga och veta att när de egna krafterna inte längre räcker till då skall hemtjänsten, vården och omsorgen finnas där. Det är vår skyldighet.

Tyvärr upplever inte alla denna trygghet. Äldreomsorgen och vården har förändrats. Det har skett en omfattande minskning av antalet platser i särskilt boende och de personer som idag flyttar in är genomsnittligt äldre och mer vårdbehövande

Också hemtjänsten har förändrats både innehållsmässigt och vad gäller antalet personer som erhåller hjälp.

Det har skett en urholkning av äldres rättigheter utan att socialtjänstlagen har ändrats. I vissa fall är det t.o.m. tveksamt om den erhållna hjälpen uppfyller socialtjänstlagens intentioner.

Det hänger bl.a. ihop med att kommunernas allt kärvare ekonomi medfört en åtstramning och nedrustning av äldreomsorgen.

Också i Värmdö kommun har det skett en allmän åtstramning av biståndsbesluten och en omDispositionering från särskilt boende till hemtjänst. Något som inneburit en försämrad livskvalité för de äldre och en stor påfrestning på biståndsbedömare, anställda och anhöriga som har att hantera det växande gapet mellan de äldres behov av omsorg och det faktiska utbudet.

Forskning visar att de informella insatserna utgör 70 % av omsorgen. Det är mao enbart 30 % av den hjälp som de äldre får som ges av den offentliga omsorgen. 2/3

delar uppger att de var i behov av mer stöd än det de fick av hemtjänsten och närstående.

Åtstramningarna innebär också att individuella önskemål och behov processas så att de skall passa in i det utbud av insatser som betraktas som möjliga att få hjälp med.

Vi socialdemokrater vill

Att biståndsbedömningen blir generösare så att t.ex. känslor av oro, ensamhet och isolering vägs in när någon ansöker om plats i särskilt boende.

Att rättssäkra kriterier utvecklas.

Boendet. Det skall vara lättare att välja

Vårdboende

Boendet är grundläggande för den egna tryggheten och livskvaliten. Många är oroade för hur boendet ska fungera när de blir äldre.

En etablerad uppfattning är att dagens och morgondagens äldre vill bo kvar hemma i sin invanda miljö. Det passar säkert de allra flesta men långt ifrån alla. Lika självklart som det har blivit att få bo kvar hemma lika självklart borde det vara att få en plats i särskilt boende om man så önskar.

I Värmdö kommuns äldreomsorg har tidigare använts två benämningar på särskilt boende, vårdboende och servicelägenheter. Men de senaste årens utveckling har inneburit att de flesta av servicelägenheternas boende har så stora vård- och omsorgsbehov att de i praktiken omvandlats till vårdboende. Därför kan man säga att det idag finns fyra vårdboenden i kommunen, Ljung 56 platser, Gustavsgården 101, Slottsovalen 40 och Djuröhemmet 41, totalt 238 platser.

I samband med att Ljung färdigställdes omvandlades Hemmestahöjdens servicelägenheter till trygghetsboende. Ursprungligen skulle också Gustavsgårdens dåvarande 40 servicelägenheter göras till trygghetsboende. Men utvecklingen har som redan nämnts inneburit att majoriteten av dessa är att betrakta som vårdboende. En utveckling som är olycklig eftersom de tidigare servicelägenheterna varken är anpassade för svårt sjuka personers behov eller utgör en god arbetsmiljö.

Antalet platser kommer inte att räcka till i framtiden. Ett ökat antal platser behövs enbart pga. att antalet äldre ökar. Därtill kommer en förändrad och generösare biståndsbedömning samt att det med säkerhet finns ett relativt stort mörkertal dvs. personer som bor kvar hemma men som själva vill och borde få plats i ett vårdboende. Detta sammantaget gör att nya vårdboenden måste byggas.

Parboendegaranti?

Att äldre par skall få bo tillsammans i ett vårdboende kan framstå som självklart. Men i praktiken är frågan inte så enkel. Om båda personerna behöver plats i ett boende är det rimligt att de ges möjlighet att bo tillsammans. Men om bara en av personerna beviljats ett omsorgsboende, vilka regler skall gälla då? Hur önskemålen och behovet av parboende ser ut i Värmdö kommun är en fråga som Värmdös politiker måste utreda och ta ställning till.

Demens

Demens kallas ofta för de anhörigas sjukdom. Att se en nära anhörig förändras skapar både stor rädsla och sorg. God demensvård handlar därför både om insatser som riktar sig till den som är sjuk och om att stödja de anhöriga.

Risken för att drabbas av demens ökar kraftigt med stigande ålder och eftersom medellivslängden ökar kommer också antalet personer med demenssjukdom att öka. I Värmdö kommun är ca 11 % av befolkningen över 65 år. I den åldersgruppen är 1 – 2 % demenssjuka, i 80 årsåldern 20 % och i 90 årsåldern har 40 – 50 % drabbats av olika demenssjukdomar. Årligen nyinsjuknar ca 50 personer.

Värmdö har sedan 2009 ett lokalt vårdprogram för personer med minnessvårigheter. Detta har lett till en förbättrad samordning och samverkan mellan kommunen, primärvården och Nackageriatriken. Kommunen har också en demenssjuksköterska som handleder och utbildar personal i demensvårdsfrågor. Hon utbildar även demenssjukas anhöriga och ger råd och stöd. Detta har inneburit en kvalitetshöjning av kommunens demensvård. Denna utveckling måste fortsätta.

För demenssjuka som bor hemma betyder demensdagvården värdefull stimulans och för den anhörige en välbehövlig avlösning. Antalet platser i den öppna demensdagvården behöver utökas och finnas i alla kommundelar.

En önskvärd utveckling är tillskapandet av mindre gruppboenden, i första hand för dementa som har svårt att vistas i ett större boende men också för gruppen yngre dementa. För ökad kvalitet och omvårdnad, fordras att boendet utformas utifrån de boendes behov och förutsättningar.

Till det goda demensboendet hör möjligheten till utevistelse. Även om minnesfunktionen falerar är det viktigt att få känna solens värme eller doften av blommor och nyslaget gräs. Ljud och dofter kan väcka glimtar av slumrande minnen. Nyckelord för god demensvård är *kontinuitet, småskalighet och möjlighet att skapa en bra relation.*

I vårdboendena är det tre grupper som troligtvis kommer att dominera. Den första gruppen är personer med grav demenssjukdom. Den andra består av personer som på grund av kroniska sjukdomar och funktionsnedsättningar har ett stort omsorgsbehov och den tredje gruppen är personer som behöver omsorg i livets slutskede.

När demenssjuka och somatiskt sjuka vårdas i olika grupper medför det att omsorgen i högre grad kan utformas och anpassas till individens förutsättningar och en möjlighet för de boende till delaktighet i den dagliga verksamheten.

Enligt Socialstyrelsens äldreguide har Värmdö jämförelsevis låg personaltäthet. En uppgift som oroar eftersom en god kvalitet bl.a. bygger på förhållandet mellan bemanning, vårdnivå, personalkontinuitet och kompetens.

Vi socialdemokrater vill

Bygga fler omsorgsboenden. Utformade utifrån de boendes behov och förutsättningar t.ex. mindre gruppboende för dementa. Skapa demensdagvård i alla kommunalar.

Främja ett ständigt pågående arbete för att höja kvalitén genom personalutbildning, anpassade aktiviteter mm. Utarbeta ett system som fastställer personal behovet i förhållande till vårdnivån.

Korttidsboende

Korttidsboende är egentligen ett boende som tillhör gruppen särskilt boende men det handlar om platser för kortvariga eller tillfälliga behov. Kommunen har ansvar för att det finns korttidsplatser och den enskilde får tillgång till en plats efter biståndsbedömning.

En plats kan erbjudas när en anhörigvårdare behöver tillfällig eller regelbunden avlösning för att orka vårda sin anhörige.

I dag betraktas äldre som varit intagna på sjukhus allt snabbare som utskrivningsklara. Men trots att man, av sin läkare, blir bedömd som medicinskt färdigbehandlad, kanske man inte känner sig redo för att åka hem till den egna bostaden utan skulle behöva mellanlanda i ett korttidsboende. I Värmdö finns 8 platser i korttidsboende.

För att öka tryggheten för den enskilde behövs ett bättre samarbete mellan kommunen och primärvården, förändrade biståndsregler och fler platser i korttidsboende.

Vi socialdemokrater vill

Öka möjligheten för äldre att mellanlanda i ett korttidsboende och öka möjligheten till avlösning vilket kräver fler platser, förändrade biståndsregler och ett bättre samarbete mellan kommunen och primärvården.

Trygghetsboende

Mycket talar för att de flesta äldre väljer att bo kvar hemma så länge man kan. Men alla bostäder är inte anpassade för den dag man pga. hjärtproblem eller en stroke får svårt att röra sig eller sköta det egna huset. Den som blir ensamstående kan behöva byta till ett annat boende som känns tryggare och ger möjlighet till granngemenskap. I Trygghetsboendet skall det finnas gemensamhetslokaler. Verksamhet i dessa kan med fördel bedrivas i samverkan med pensionärsorganisationerna. Lokalerna skulle också kunna användas till att utöka antalet platser i den biståndsbedömda dagverksamheten.

Att flytta till ett trygghetsboende fordrar inget biståndsbeslut. Eventuellt behov av hemtjänst prövas på samma sätt som i ordinärt boende.

Vi socialdemokrater vill

Att fler trygghetsboende byggs/ eller tillskapas inom nuvarande bostadsbestånd i alla delar av kommunen.

Seniorbostad eller blandad bebyggelse?

Seniorbostäder är ett samlingsbegrepp för former av vanligt boende som utmärks av god tillgänglighet och tillgång till gemensamhetslokaler. Det krävs en viss ålder för att få flytta in. Bostäderna upplåts med hyresrätt, bostadsrätt eller kooperativ hyresrätt.

De flesta äldre vill dock inte enligt ett antal undersökningar bo i kategorihus för äldre utan i hus och bostadsområden med blandad befolkning. Bostäder och bostadsområden bör därför genomgående utformas och utrustas på ett sätt, som gör dem lämpliga också för äldre personer med nedsatt funktionsförmåga.

Om det finns ett utbud av attraktiva boendeformer- avseende läge, kostnad och trygghet innebär det en stimulans att i tid välja ett boende som är anpassat även för den del av livet när man har svårt att klara sig själv.

Vi socialdemokrater vill

Att informationen om olika boendeformer förbättras. Att behovet av olika boendeformer för äldre undersöks. Att nuvarande bostadsbestånd karläggs för att få en uppfattning om vad som går att ”anpassa” och hur stort nytillskott som behövs i form av bra och tillgängligt boende för äldre. Att rullande bostadsplaner fastställs.

Omsorg

Oavsett hög ålder och många krämpor får jag avslag. Äldreboendet förbehålls de ännu sämre. Jag tillerkänns hemtjänst, rollator för att kunna gå, blöjor för inkontinens, Citalopram mot nedstämdhet, Madopark mot tremor, Propovan att sova på, Calcichew-D3 mot benskörhet.

Men fastän medicinalväsendet är stort och komplicerat, mot ensamhet finns ingen medicin.

Ur: Sånger från äldreomsorgen av Ragnar Thoursie

Hemtjänsten

Allt fler äldre som behöver vård och omsorg bor kvar i det egna hemmet. Något som de flesta uppskattar så länge man kan stiga upp, sköta sin hygien själv, gå kortare promenader och fortfarande har vänner i livet. Men allteftersom den egna skröpligheten tilltar blir ensamheten och isoleringen alltmer påtaglig. Man riskerar att bli fången i den egna bostaden, dagarna flyter ihop och livet har inget mer att erbjuda. Risken att bli helt passiviserad är överhängande.

För den här gruppen omsorgstagare finns ett stort behov av dagverksamhet. Att med jämna mellanrum få komma till en mötesplats där man kan delta i olika aktiviteter, umgås med andra, äta lunch eller bara njuta av att inte behöva vara ensam.

Alla som har hemtjänst borde i mycket hög grad själva ges möjlighet att bestämma hur den biståndsbedömda hemtjänsten skall användas. Vill man göra fler promenader, besöka biblioteket eller kommunalens dagverksamhet skall detta vara möjligt. Vi anser också att varje omsorgstagare skall få ett visst antal kvalitetstimmar till sitt förfogande att användas för att sätta guldkant på tillvaron.

Det finns utredningar som visar att ett antal fria hemtjänststimmar till alla hushåll över 75 år bidrar till att uppskjuta behovet av mer omfattande insatser. Av samma skäl finns det kommuner som prövar system med förenklad biståndsprövning. Vi anser att det är intressanta idéer som bör utredas närmare.

När hemtjänsten utvärderas hamnar alltid kontinuitet högt upp på önskelistan. Att få träffa samma personal är viktigt. När man väl har förklarat hur man vill bli duschad eller ha bäddat så ska man slippa förklara detta om och om igen för nya ansikten. För att uppnå kontinuitet behövs ett tillräckligt antal personal och en arbetsorganisation som minimerar antalet personer som besöker vård tagaren.

Till de få negativa synpunkter som brukar nämnas när hemtjänsten utvärderas är att personalen har för bråttom. Behovet av mer tid hos brukarna är uppenbart, tid för ett vardagsamtal vid köksbordet skulle innebära en kvalitetshöjning för de allra flesta.

Den alltmer ökande vårdbehovet ställer krav på personal med adekvat utbildning, liksom behov av speciella demensteam.

Från och med 2010 införs LOV(Lagen om valfrihet) i Värmdö kommun. Det innebär att alla vårdföretag som uppfyller kvalitetskraven och vill bedriva verksamhet i kommunen också har rätt att göra det. Man kan på goda grunder utgå ifrån att privat företag väljer att etablera sig i tätortsområdena eftersom det ger störst möjlighet till vinst. Den borgerliga valfriheten bygger på att man är lönsam för företaget .

Vård och omsorg som finansieras skattevägen skall fördelas efter behov, ev. vinster skall investeras i bättre kvalitet och inte delas ut som vinst.

Vi socialdemokrater vill

**Att det i varje kommun del skall finnas dagverksamhet av två slag-
biståndsbedömd och inte biståndsbedömd . Den inte biståndsbedömda kan
med fördel drivas i samarbete med den sociala ekonomin. Den
biståndsbedömda dagverksamheten ,där deltagarnas hälsotillstånd är mer
komplex bör drivas av kompetens personal. Att kvalitetstid införs . Att
kontinuiteten förbättras. Att fler demensteam inrättas. Att det startas ett
projekt ”hemlagad mat”.**

Kvalitetsgranskning och bättre information i äldreomsorgen

Kvalitén i äldreomsorgen kan vidareutvecklas genom objektiva brukarundersökningar med de äldre och deras anhöriga. Undersökningarna bör i första hand kartlägga de faktiska förhållandena och inriktas mot kvalitetsjämförelser mellan olika vårdgivare. De bör genomföras varje år och offentliggöras på ett lättillgängligt sätt.

Många äldre har svårt att framföra sina synpunkter. Det kan bero på sviktande hälsa eller rädsla för att omsorgen skall bli sämre om man framför klagomål.

Äldreombud

För att stärka den enskildes ställning vill vi införa ett system med särskilda äldreombud med rätt att besöka, observera och redovisa sina iakttagelser till ansvarig nämnd. Äldreombuden ska vara förtroendemän utsedda av Kommunfullmäktige, gärna efter nominering av pensionärs-rådet / organisationerna. Förutom besök på alla offentligt finansierade verksamheter skulle äldreombuden, vid vissa tidpunkter, finnas på kommundorget för att informera om olika aktiviteter och ta emot synpunkter.

Vi socialdemokrater vill

Att informationen om äldreomsorgen utvecklas så att kvalitetsjämförelser kan göras. Att äldreombud tillsätts.

Anhöriga

Undersökningar visar allt mer av den hjälp och omsorg som äldre behöver utförs av makar, framför allt äldre kvinnor och döttrar. Det finns forskning som visar att så mycket som 70% utgörs av informella insatser. Nyligen framlagda forskningsresultat pekar på att uppåt 60.000 kvinnor arbetar deltid för att kunna vårda sina gamla eller sjuka anhöriga.

Anhörigas insatser kan, i varje fall kortsiktigt, medföra vissa besparingar för kommunen. Men det kan också innebära att man inte har kännedom om det verkliga behovet och därför plötsligt upptäcker att omsorgsorganisationen är underdimensionerad.

Självklart vårdar man sin nära anhörige därför att man vill det. Men även om man vill så orkar man inte hur mycket som helst. Även om ett beslut om kommunala insatser inte får ta hänsyn till en ev. anhörigs insatser ligger det nära till hands att så sker inte minst i en ekonomiskt trängd situation.

Det finns också vissa skillnader i omsorgsmönstret bland äldre med olika utbildningsbakgrund. Hjälp av närstående är betydligt vanligare bland lågutbildade äldre och hjälpen har ökat påtagligt över tid. Äldre med högre utbildning och bättre ekonomiska möjligheter köper istället i ökad utsträckning privat hjälp.

Vi socialdemokraterna vill

Att stödet till anhöriga fortsätter att utvecklas både i form av utbildningsinsatser, ökade möjligheter till avlastning, utvecklad dagverksamhet och fler platser i korttidsboende.

HBT – personer

Alla människor har rätt att bli bemötta på ett respektfullt sätt inom äldreomsorgen. Det gäller även homo-, bi och transsexuella personer. Tyvärr vittnar många HBT-

personer om bristande respekt och okunskap. Det är därför viktigt att personalen inom äldreomsorgen har goda kunskaper om HBT – frågor och inte tar för givet att alla lever eller har levt i en heterosexuell relation.

Vi socialdemokrater vill Att kommunen undersöker om det finns behov av speciella insatser rörande HBT- personer.

Äldre med annat modersmål än svenska

Den som behöver vård och omsorg behöver kunna kommunicera med personalen oberoende av om man har kunskaper i svenska eller inte. Det språk man lärde sig sist i livet är det språk man glömmer först när man blir äldre. Begränsade kunskaper i svenska leder till beroende av barn och andra anhöriga och bäddar för att missförstånd uppstår i förhållande till personalen.

Det är vanligare att äldre födda i Sverige eller övriga Norden får hemtjänst jämfört med äldre som har utomnordisk bakgrund. Dessa får enbart betydligt oftare enbart informell hjälp jämfört med äldre födda i Norden.

Språkkunighet och annan kulturell bakgrund bör ses som en merit. Personal med bristande kunskaper i svenska skall beredas möjlighet till kurser i omvårdnadssvenska.

Vi socialdemokraterna vill

Att kommunen undersöker om det finns behov av språk eller andra speciella utbildningsinsatser för personer med annat modersmål än svenska.

Mat och måltider

Maten är viktig för livskvalitén i allmänhet och för en god hälsa i synnerhet. Detta gäller inte minst när man blir gammal. Både inom hemtjänsten och särskilda boenden finns problem med att maten inte serveras jämt över dagen. Ojämnt matintag, för lång nattfasta, matlådor som delas på flera måltider och för lite frukt och grönsaker kan leda till bl.a. undernäring och förvirring. Av Värmdö kommuns enkät om matdistribution framgår att ungefär hälften av de tillfrågade äter sina måltider utan sällskap och delar matlådan till två måltider eller med en anhörig. Till detta kommer att ungefär lika många heller inte kompletterade måltiden med bröd, frukt eller grönsaker. Detta sammantaget gör att ett antal personer löper risk att bli undernärda. Det tyder även på att för ett antal äldre är måltiden inte den dagliga höjdpunkt det borde vara.

I det matprojekt som genomfördes av Nestor FOU- center framgick det tydligt att det inte är några stora kostsamma förändringar som behövs för att äldre skall få ökad aptit och därmed må bättre. Det handlar om enkla och självklara saker som att plocka undan från bordet, duka trevligt, servera maten på tallrik mm.

De äldres rätt att bo kvar hemma ställer stora krav på samarbete mellan kommunens hemtjänstpersonal och primärvården. Det är viktigt att personalen har tillräckliga kunskaper så att man i tid efterfrågar medicinsk kompetens för att hjälpa äldre till rätt näringsintag.

Vi socialdemokrater vill

Lyfta måltidens och måltidsmiljöns betydelse genom utbildning av personal.

Undersöka alternativ till de nuvarande måltidslådorna.

Personalen

Stora grupper av arbetskraften kommer att gå i ålderspension under de närmaste 6 – 10 åren och den största andelen av dessa finns inom sektorn offentliga tjänster.

Det går inte att förbättra kvalitén inom äldreomsorgen utan att satsa på personalen. Det handlar om ledningssystem, arbetsmiljö, arbetsorganisation, arbetstid, löne- och kompetensutveckling samt utbildning.

Det finns fortfarande en värdediskriminering som innebär att yrken eller sektorer med en stor andel kvinnor är lägre betalda, än yrken eller sektorer med jämförbara kvalifikationskrav men där en stor andel är män. Vill vi ha en god kvalitet får vi vara beredda att betala för den. Därför behövs det en långsiktig strategi som tar sikte på att åstadkomma en nivåhöjning av lönerna.

En bidragande orsak till kvinnors lägre inkomst är deltidarbete. Ibland väljer kvinnor en kortare arbetstid därför att det är rationellt utifrån familjesituationen. Men många kvinnor arbetar ofrivillig deltid därför att många arbetsgivare använder deltids- och timanställningar för att systematiskt minimera bemanningen. För kvinnorna innebär en svag ställning på arbetsmarknaden och en inkomst som det är omöjligt att försörja sig på och i en förlängning låg pension.

Heltid skall vara en rättighet. Detta förutsätter dock seriösa försök att begränsa socialt oacceptabla arbetstidsformer.

Arbetsuppgifterna i äldreomsorgen har förändrats över tid och kräver mer av områdesinriktade specialkunskaper. Därför är möjligheten att delta i olika slag av utbildningar viktig. Men utbildningen bör kopplas till en löneutveckling. Möjligheten att införa lönesystem som stimulerar till deltagande i kompetenshöjande utbildning bör undersökas.

Inflytande över den egna arbetssituationen och ökat eget ansvar har betydelse för trivseln på arbetsplatsen därför måste ledningssystem och arbetsorganisation ständigt stå i fokus.

Personliga assistenter är en grupp vars arbets- och arbetsmiljövillkor behöver uppmärksammas speciellt.

Vi socialdemokrater vill

Satsa på personalutbildning, öka antalet heltidstjänster, förbättra arbetsorganisation -och ledningssystem

Hur skall vi ha 't och var skall vi ta 't ?

Tillgång och kvalitet i äldreomsorgen är en fråga som kommer att beröra de flesta av oss. Med stigande ålder följer ökad skröplighet och risk att drabbas av olika sjukdomstillstånd. Visserligen är variationerna stora, men i livets slutskede kommer de flesta av oss att vara beroende av andras vård och omsorg. Därför kommer behovet av vård och omsorg att vara en realitet för de flesta av oss.

Vad kan vi då förvänta oss?

Svaret på frågan hänger ihop med befolkningsutveckling, medellivslängd, behovsutveckling, kvalitetskrav, tillgång på personal och ekonomi.

I Värmdö fanns i december 2009 ca 990 personer över 80 år. Fram till 2014 ökar antalet med ca 25 personer/år och därefter med ca 90 personer/år.(enl. kommunens Lokal och fastighetsstrategi).

Vi konstaterar att det i dag finns ett gap mellan de mål som NÄF nämnden formulerar och de resurser som ställs till förfogande. Det innebär att tjänstemän och omvårdnadspersonal måste sträva efter att uppfylla de politiskt uppsatta målen men tvingas anpassa sina beslut respektive insatser till de anslagna resurserna. Mål och medel måste hänga ihop.

S-plattformen är inte heltäckande men innehåller ett antal förslag som vi anser måste förverkligas om du och jag skall kunna bli gamla i trygg förvissning om att vi kommer att få det stöd och den omsorg som just vi behöver för att kunna leva ett värdigt liv.

Det handlar om förebyggande hälsovård, tillgänglighet, generösare biståndsbedömning, större möjlighet att påverka hemtjänstens innehåll, fler omvårdnadsboenden, fler mötesplatser och utbyggd dagverksamhet mm. Förslagen är av skiftande karaktär, en del är enkla och går att genomföra utan större kostnad, andra är kostnadskrävande och tar längre tid att omvandla till praktisk verklighet.

Att utveckla äldreomsorgen fordra kunskap om hur det ser ut, kunskap om hur olika insatser påverkar varandra, kunskap om relationen kostnad - kvalitet . Det fordras en långsiktig planering och en samsyn över partigränserna.

Vi föreslår därför att en utredning tillsätts som får i uppdrag att utifrån en analys av behoven i äldreomsorgens olika delar snabbtreda hur Värmdö kommuns omsorg skall utformas för att möta framtidens behov.

Referenser samt material som diskuterats .

Åldrandet och äldreomsorgen, Redaktörer: Mats Thorslund Sven – Erik Wånell
10 – talsprogrammet, Socialdemokratiska studentförbundets debattserie 2
Välfärd till salu och den brända jordens taktik, Christer Persson, Morgan Johansson
Nationell utvecklingsplan för vård och omsorg om äldre, proposition 2005/06:115
Investera i erfarenhet, Socialdemokraternas äldrepolitiska plattform 2009
Händer, hjärta, hjärna, Värmdö socialdemokraters äldreprogram 2006
Öppna jämförelser, Socialstyrelsen
Äldreombudsmannens årsrapport för 2009, Stockholms Stads Äldreförvaltning
Diverse tidningsartiklar, material från PRO, FOU – Nestor och samtal med brukare och personal i äldreomsorgen.

